

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. sausio 25 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas baudžiamosiose bylose — Nuosprendžių tarpusavio pripažinimas — Pamatinis sprendimas 2008/909/TVR — Taikymo sritis — 28 straipsnis — Pereinamojo laikotarpio nuostata — Sąvoka „galutinio nuosprendžio priėmimas““

Byloje C-582/15

dėl *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo teismas, Nyderlandai) 2015 m. spalio 30 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. lapkričio 11 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Gerrit van Vemde

dalyvaujant

Openbaar Ministerie

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça, penktosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, teisėjai M. Berger (pranešėja), A. Borg Barthet ir F. Biltgen,

generalinis advokatas Y. Bot,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2016 m. rugsėjo 14 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- G. van Vemde, atstovaujamo advokato P. Souren,
- *Openbaar Ministerie*, atstovaujamos K. van der Schaft ir U. Weitzel,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos K. Bulterman, B. Koopman ir J. Langer,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos G. Eberhard,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos R. Troosters ir S. Grünheid,

* Proceso kalba: nyderlandų.

susipažinęs su 2016 m. spalio 12 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje (OL L 327, 2008, p. 27), 28 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant bylą dėl *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas, Belgija) Gerrit van Vemd paskirtos trejų metų laisvės atėmimo bausmės vykdymo Nyderlanduose.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Pamatinio sprendimo 2008/909 1 straipsnyje „Sąvokų apibrėžtys“ nustatyta:

„Šiame pamatiniame sprendime:

- a) nuosprendis – išduodančiosios valstybės teismo galutinis sprendimas arba orderis, kuriuo skiriama bausmė fiziniam asmeniui;
- b) bausmė – baudžiamojo proceso tvarka dėl nusikalstamos veikos įvykdymo ribotam arba neribotam laikui paskirta laisvės atėmimo bausmė arba su laisvės atėmimu susijusi priemonė;
- c) išduodančioji valstybė – valstybė narė, kurioje priimtas nuosprendis;
- d) vykdančioji valstybė – valstybė narė, kuriai perduodamas nuosprendis jį pripažinti ir vykdyti.“

- 4 Šio pamatinio sprendimo 3 straipsnyje „Tikslas ir taikymo sritis“ numatyta:

„1. Šio pamatinio sprendimo tikslas – nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas socialinei nuteistojo asmens rehabilitacijai, pripažįsta nuosprendį ir vykdo bausmę.

<...>

3. Šis pamatinis sprendimas taikomas tik šiame pamatiniame sprendime apibrėžtų nuosprendžių ir bausmių vykdymui. <...>

<...>“

- 5 Pamatinio sprendimo 28 straipsnyje „Pereinamojo laikotarpio nuostata“ numatyta:

„1. Iki 2011 m. gruodžio 5 d. gautiems prašymams ir toliau taikomi galiojantys teisės aktai dėl nuteistųjų perdavimo. Prašymams, gautiems po tos datos, taikomos taisyklės, kurias valstybės narės priėmė pagal šį pamatinį sprendimą.

2. Tačiau priimant šį pamatinį sprendimą kiekviena valstybė narė gali pateikti deklaraciją, kad tais atvejais, kai galutinis nuosprendis priimtas iki jos nurodytos datos, ji, kaip išduodančioji ir vykdančioji valstybė, toliau taikys galiojančius teisės aktus dėl nuteistųjų perdavimo, kurie taikomi iki 2011 m. gruodžio 5 d. Jei tokia deklaracija pateikiama, tokiais atvejais šios priemonės taikomos visoms valstybėms narėms, neatsižvelgiant į tai, ar jos pateikė tokią pačią deklaraciją, ar ne. Atitinkama data negali būti vėlesnė nei 2011 m. gruodžio 5 d. Minėta deklaracija skelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*. Ji gali būti bet kuriuo metu panaikinta.“

- 6 Remdamasi Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalimi Nyderlandų Karalystė pateikė tokią deklaraciją (OL L 265, 2009, p. 41):

„Pagal 28 straipsnio 2 dalį Nyderlandai pareiškia, kad tais atvejais, kai galutinis nuosprendis priimtas nepraėjus trejiems metams nuo pamatinio sprendimo įsigaliojimo dienos, Nyderlandai, kaip išduodančioji ir vykdančioji valstybė, toliau taikys teisės aktus dėl nuteistųjų perdavimo, kurie taikomi iki šio pamatinio sprendimo įsigaliojimo dienos.“

Nyderlandų teisė

- 7 *Wet wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging vrijheidsbenemende en voorwaardelijke sancties* (Įstatymo dėl nuosprendžių, kuriais skiriama laisvės atėmimo bausmė, kurios vykdymas atidedamas arba ne, tarpusavio pripažinimo ir vykdymo, toliau – WETS), kuriuo įgyvendinamas Pamatinis sprendimas 2008/909, 2:11 straipsnyje numatyta:

„1. [Saugumo ir teisingumo] ministras perduoda teismo sprendimą <...> prie apeliacinio teismo veikiančios prokuratūros prokurorui.

2. Prokuroras iš karto pateikia teismo sprendimą Arnhemo-Leuwardeno [Nyderlandai] apeliacinio teismo specialiajai kolegijai <...>“

- 8 Pagal WETS 2:12 straipsnį saugumo ir teisingumo ministras priima sprendimą dėl kitos valstybės narės teismo sprendimo pripažinimo atsižvelgdamas į Arnhemo-Leuwardeno apeliacinio teismo specialiosios kolegijos vertinimą.

- 9 WETS 5:2 straipsnyje nurodyta:

„1. *Wet overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen* (Įstatymas dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo perdavimo) pakeičiamas [WETS], kiek jis taikytinas dėl santykių su Europos Sąjungos valstybėmis narėmis.

<...>

3. [WETS] netaikomas teismo sprendimams <...>, kurie tapo galutiniai iki 2011 m. gruodžio 5 d.

<...>“

- 10 Pagal Įstatymo dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose vykdymo perdavimo 2 straipsnį „užsienio teismų sprendimai Nyderlanduose vykdomi tik pagal konvenciją“.

- 11 Šio įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad „jeigu [*rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo teismas, Nyderlandai)] laikosi nuomonės, kad užsienio teismo sprendimą galima vykdyti, jis suteikia leidimą jį vykdyti ir, laikydamasis taikytinos konvencijos nuostatose šiuo klausimu numatytų reikalavimų, paskelbia bausmę ar priemonę, kuri Nyderlandų teisėje yra nustatyta už atitinkamą nusikaltimą“.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 12 2009 m. spalio 27 d. pagrindinėje byloje nagrinėjamas asmuo G. van Vemde buvo sulaikytas Nyderlanduose pagal Belgijos teisminių institucijų išduotą Europos arešto orderį siekiant vykdyti baudžiamąjį persekiojimą Belgijoje. Perduotas šioms institucijoms šis asmuo buvo laikomas suimtas, kol nagrinėjant baudžiamąją bylą šioje valstybėje buvo išleistas už užstatą. Vis dėlto iki nuosprendžio priėmimo jis pats grįžo į Nyderlandus.
- 13 2011 m. vasario 28 d. nuosprendžiu *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) paskyrė G. van Vemde trejų metų laisvės atėmimo bausmę. Šis nuosprendis tapo galutinis 2011 m. gruodžio 6 d., tą pačią dieną *Hof van Cassatie* (Kasacinis teismas, Belgija) priėmus nutartį atmesti dėl šio nuosprendžio pareikštą kasacinį skundą.
- 14 2013 m. liepos 23 d. Belgijos valdžios institucijos paprašė Nyderlandų Karalystės pradėti vykdyti *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) paskirtą laisvės atėmimo bausmę. 2013 m. spalio 10 d. prašymu *procureur du Roi* (Karaliaus prokuroras) (Belgija) paprašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo leisti vykdyti šią bausmę.
- 15 Gavus tokį prašymą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar pagrindinėje byloje taikytinos nacionalinės nuostatos, kuriomis įgyvendinamas Pamatinis sprendimas 2008/909, t. y. WETS.
- 16 Viena vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo nuomone, iš pirmo žvilgsnio į šį klausimą reikėtų atsakyti teigiamai, nes pagal WETS 5:2 straipsnio 3 dalį šis įstatymas taikomas teismų sprendimams, kurie „tapo galutiniai“ nuo 2011 m. gruodžio 5 d., ir šiuo atveju *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) sprendimas tapo galutinis po šios datos, t. y. 2011 m. gruodžio 6 d.
- 17 Antra vertus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonų dėl šio įstatymo aiškinimo atsižvelgiant į Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnį.
- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuo klausimu primena, kad, nors pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 1 dalį prašymai pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, gauti po 2011 m. gruodžio 5 d., reglamentuojami taisyklėmis, kurias valstybės narės priima įgyvendindamos šį pamatinį sprendimą, iš esmės šio pamatinio sprendimo 28 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad kiekviena valstybė narė gali pateikti deklaraciją, kurioje nurodo, kad jeigu galutinis nuosprendis „priimtas“ iki jos pačios nurodytos datos, ji toliau taikys teisės aktus dėl nuteistųjų perdavimo, taikomus iki šios datos. Nyderlandų Karalystė pateikė tokią deklaraciją.
- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo manymu, tuo atveju, jeigu Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti kaip taikomą nuosprendžiams, priimtiems iki valstybės narės nurodytos datos, neatsižvelgiant į momentą, kada jie tapo galutiniai, pereinamojo laikotarpio norma, įtvirtinta WETS 5:2 straipsnio 3 dalyje, remiantis Sąjungos teisę atitinkančio aiškinimo principu, turėtų būti suprantama kaip neleidžianti taikyti WETS teismo sprendimams, priimtiems iki 2011 m. gruodžio 5 d. Dėl to pagrindinėje byloje WETS būtų netaikomas, nes *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) sprendimas priimtas 2011 m. vasario 28 d., ir todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų jurisdikciją priimti sprendimą dėl Belgijos valdžios institucijų pateikto prašymo.
- 20 Jeigu šio pamatinio sprendimo 28 straipsnio 2 dalį reikėtų aiškinti priešingai – kaip taikomą nuosprendžiams, kurie tapo galutiniai iki valstybės narės nurodytos datos, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis WETS nuostatomis, mano neturintis jurisdikcijos priimti sprendimą dėl šio prašymo.

- 21 Šiomis aplinkybėmis *rechtbank Amsterdam* (Amsterdamo teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies pirmas sakinytis turi būti aiškinamas taip, kad jame nurodyta deklaracija gali būti susijusi tik su nuosprendžiais, priimtais iki 2011 m. gruodžio 5 d., neatsižvelgiant į datą, kurią šie nuosprendžiai tapo galutiniai, o gal jis turi būti aiškinamas taip, kad deklaracija gali būti susijusi tik su nuosprendžiais, kurie tapo galutiniai iki 2011 m. gruodžio 5 d.“

Dėl prejudicinio klausimo

- 22 Savo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies pirmas sakinytis turi būti aiškinamas kaip taikomas nuosprendžiams, priimtiems iki atitinkamos valstybės narės nurodytos datos, kuri negali būti vėlesnė nei 2011 m. gruodžio 5 d., ar kaip taikomas tik nuosprendžiams, kurie tapo galutiniai iki šios datos.
- 23 Siekiant atsakyti į šį klausimą pirmiausia reikia priminti, kad Pamatinio sprendimo 2008/909 1 straipsnio a punkte „nuosprendis“ apibrėžiamas kaip išduodančiosios valstybės teismo priimtas galutinis sprendimas, kuriuo skiriama bausmė fiziniam asmeniui. Pagal 3 straipsnio 1 dalį šio pamatinio sprendimo tikslas – nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė, siekdama sudaryti palankesnes sąlygas socialinei nuteistojo asmens reabilitacijai, pripažįsta nuosprendį ir vykdo bausmę. Remiantis 3 straipsnio 3 dalimi, šis pamatinis sprendimas taikomas tik jame apibrėžtų nuosprendžių pripažinimui ir bausmių vykdymui.
- 24 Todėl Pamatinio sprendimo 2008/909 materialinė taikymo sritis apsiriboja tik sprendimais, kurie tapo galutiniai, siekiant juos pripažinti ir vykdyti vykdančiojoje valstybėje narėje, išskyrus sprendimus, dėl kurių pateiktas skundas, kaip antai pagrindinėje byloje – 2011 m. vasario 28 d. *hof van beroep Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas) nuosprendis, dėl kurio pateiktas kasacinis skundas *Hof van Cassatie* (Kasacinis teismas) ir kuris tapo galutinis tik šiam teismui 2011 m. gruodžio 6 d. atmetus šį skundą.
- 25 Reikia nurodyti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tiek iš reikalavimo vienodai taikyti Sąjungos teisę, tiek iš lygybės principo išplaukia, jog tuomet, kai Sąjungos teisės nuostatoje, kad būtų nustatyta jos prasmė ir apimtis, nedaroma aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, jos turinys visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinamas savarankiškai ir vienodai (2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *JZ, C-294/16 PPU*, EU:C:2016:610, 35 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 26 Pamatinio sprendimo 2008/909 1 straipsnio a punkte, kuriame „nuosprendis“ apibrėžiamas kaip galutinis sprendimas, nedaroma nuorodos į valstybių narių teisę, net jeigu konstatuotina, kad ši sąvoka yra savarankiška Sąjungos teisės sąvoka ir kad ji Sąjungos teritorijoje turi būti aiškinama vienodai. Šiuo tikslu reikia atsižvelgti į šios nuostatos formuluotę, kontekstą ir teisės akto, kurio dalis ji yra, siekiamą tikslą (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *JZ, C-294/16 PPU*, EU:C:2016:610, 37 punktą).
- 27 Nors Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies formuluotė nėra vienareikšmiška, šiuo klausimu šioje nuostatoje daroma nuoroda į „galutinį nuosprendį“ labiau lemia aiškinimą, kad minėta nuostata taikoma sprendimui, kuris priimamas baudžiamojoje byloje ir dėl kurio nuteistajam asmeniui paskirta bausmė tampa galutinė. Šį aiškinimą patvirtina šio pamatinio sprendimo 1 straipsnio a punkte pateikiama „nuosprendžio“ apibrėžtis. Šiuo klausimu tai, kad ir šiame sprendime, ir 28 straipsnio 2 dalyje daromos nuorodos į nagrinėjamo nuosprendžio „galutinį“ pobūdį, pabrėžia ypatingą jo svarbą taikant šią nuostatą, suteiktą šio nuosprendžio neginčytinam pobūdžiui, todėl ir datai, kurią šis pobūdis įgyjamas.

- 28 Be to, kadangi Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies sąvokos „nuosprendis“ ir šio nuosprendžio „priėmimas“ Sąjungos teritorijoje turi būti aiškinamos savarankiškai ir vienodai, šių sąvokų ir kartu šios nuostatos apimtis negali priklausyti nei nuo išduodančiosios, nei nuo vykdančiosios valstybės vidaus baudžiamojo proceso.
- 29 Todėl Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalis negali būti aiškinama taip, kad jos taikymas priklauso nuo datos, kurią nuosprendis laikomas „priimtu“, kaip tai suprantama pagal nagrinėjamą nacionalinę teisę, neatsižvelgiant į datą, kurią jis tampa galutinis.
- 30 Galiausiai dėl teisės akto, kurio dalis yra pagrindinėje byloje nagrinėjama nuostata, konteksto ir juo siekiamų tikslų reikia priminti, kad, kaip savo išvados 45–48 punktuose iš esmės nurodė generalinis advokatas, Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalis yra šio pamatinio sprendimo 28 straipsnio 1 dalyje bendros sistemos, kurioje numatyta, kad prašymai pripažinti nuosprendį ir vykdyti bausmę, gauti po 2011 m. gruodžio 5 d., reglamentuojami valstybių narių taisyklėmis, priimtomis įgyvendinant šį pamatinį sprendimą, išimtis. Ši nuostata kaip šios bendros sistemos išimtis turi būti aiškinama siaurai.
- 31 Apribojant atvejų, kuriais toliau taikomos iki Pamatinio sprendimo 2008/909 įsigaliojimo galiojusios teisinės priemonės, skaičių ir dėl to didinant atvejų, kai galima taikyti valstybių narių taisykles, priimtas įgyvendinant šį pamatinį sprendimą, skaičių, siauras šio pamatinio sprendimo 28 straipsnio 2 dalies aiškinimas, pagal kurį ši nuostata taikoma tik nuosprendžiams, kurie tapo galutiniai vėliausiai 2011 m. gruodžio 5 d., yra geriausias ir užtikrinant šiuo pamatiniu sprendimu siekiamą tikslą. Iš šio pamatinio sprendimo 3 straipsnio 1 dalies matyti, kad šis tikslas – leisti valstybėms narėms pripažinti nuosprendžius ir vykdyti jais paskirtas bausmes siekiant sudaryti palankesnes sąlygas socialinei nuteistųjų asmens reabilitacijai.
- 32 Be to, Austrijos vyriausybė ir Europos Komisija iškėlė klausimą dėl Nyderlandų Karalystės pagal Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalį pateiktos deklaracijos galiojimo atsižvelgiant į momentą, kada ši deklaracija buvo priimta. Atsižvelgiant į šio sprendimo pirmesniame punkte pateiktą išaiškinimą, šis klausimas vis dėlto yra hipotetinio pobūdžio, nes Nyderlandų vidaus nuostatos, kuriomis įgyvendinamas šis pamatinis sprendimas, bet kokiu atveju taikomos pagrindinėje byloje. Šiomis aplinkybėmis į šį klausimą atsakyti nereikia.
- 33 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad į prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip: Pamatinio sprendimo 2008/909 28 straipsnio 2 dalies pirmas sakinytis turi būti aiškinamas kaip taikomas tik nuosprendžiams, kurie tapo galutiniai iki atitinkamos valstybės nurodytos datos.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 34 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

2008 m. lapkričio 27 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2008/909/TVR dėl nuosprendžių baudžiamosiose bylose tarpusavio pripažinimo principo taikymo skiriant laisvės atėmimo bausmes ar su laisvės atėmimu susijusias priemones, siekiant jas vykdyti Europos Sąjungoje, 28 straipsnio 2 dalies pirmas sakinytis turi būti aiškinamas kaip taikomas tik nuosprendžiams, kurie tapo galutiniai iki atitinkamos valstybės nurodytos datos.

Parašai.